

IQLIM O'ZGARISHIGA QARSHI KURASHISHDA BUYUK BRITANIYA TAJRIBASINI O'RGANISH.

Ma'mun Universiteti o'qituvchisi
Yusupova Sohiba Islombek qizi

Annotatsiya. *Iqlim o'zgarishi allaqachon millionlab odamlarning hayotiga tahdid solmoqda. Ammo bu muammoga yechim topish, uni bartaraf qilish har bir jamiyat, har bir mamlakat uchun shart bo'layotgan masaladir. Ushbu maqolada iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish, uni oldini olishga doir yechimlar Buyuk Britaniya tajribasini o'rganish orqali tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *iqlim o'zgarishi, karbonat angidrid gazi, Buyuk Britaniya tajribasi.*

Abstract. *Climate change is already threatening the lives of millions of people. But finding a solution to this problem and eliminating this problem that is necessary for every society and every country. In this article, solutions to combat climate change and prevent it are analyzed by studying the experience of Great Britain.*

Key words: *climate change, carbon dioxide gas, UK experience.*

Hozirgi kunda barcha davlatlar iqlim o'zgarishidan aziyat chekmoqda. Iqlim o'zgarishi hodisasi inson omili va faoliyati orqali yuzaga keladi va butun bir yer sayyorasini, inson hayotini halokat yuzasiga olib kelishi mumkin. Zavod-fabrikalardan chiqayotgan zaharli tutunlar, mashinalar sababli yuzaga kelayotgan karbonat angidrid gazi, chiqindilar tufayli yuzaga kelayotgan zararli moddalar iqlim o'zgarishining taxmin qilingandan ko'ra tez sodir bo'lishiga olib kelmoqda. Bu hodisa dengiz sathining ko'tarilishiga va ob-havoning keskin o'zgarishiga olib kelmoqda. Iqlim o'zgarishi tufayli ko'plab tabiiy ofatlar, halokatlar, vayrongarchiliklar yuzaga kelmoqda. Tadqiqotlarga ko'ra, 2010-2019-yillar eng issiq 10 yillik sifatida aniqlangan va o'rmon yong'inlari, toshqinlar, qurg'oqchilik va kuchli to'fon kabi tabiiy ofatlarning yuzaga kelishiga olib kelgan. Shu yillar oralig'ida turli xil ofatlar sababli o'lim ko'rsatkichi 15 baravar ko'paygan.

Tabiatni asrash, iqlim o'zgarishiga doir muammolarni bartaraf qilish va butun bir sayyorani himoya qilish bu faqatgina davlatlar o'rtasidagi masala emas, balki har bir inson e'tiborini qaratishi shart bo'lgan muammodir. Atrof-muhitni muhofaza qilish, iqlim o'zgarishini sekinlashtirishga doir choralarni ko'rishning bir qancha yo'llari mavjud. Elektr tokidan tejamkor tarzda foydalanish, sayohatlar uchun samolyotlardan foydalanishni kamaytirish, chiqindilarni qayta ishlash kabi masalalar iqlim o'zgarishiga doir muammolarning ma'lum miqdorda kamayishiga olib keladi.

Atrof-muhitga inson omili tufayli zararni kamaytirishga doir chora-tadbirlarni amalga oshirish butun dunyo mamlakatlari diqqat-e'tiboridagi masala hisoblanadi. Jumladan, bunga Buyuk Britaniya tajribasini misol qilib keltirishimiz mumkin. Buyuk

Britaniya iqlim o'zgarishiga qarshi kurashish, ulkan maqsadlarni belgilash, zaharli gazlarni kamaytirish va o'zgaruvchan iqlimga moslashishga doir chora-tadbirlarni ishlab chiqishga doir loyihani ilgari surdi. Bunga ko'ra, Buyuk Britaniya 2030-yilga qadar zaharli moddalar miqdorini 68% ga kamaytirish, 2050-yilga qadar butunlay yo'q qilishni rejalashtirgan. Parij bitimiga ko'ra, Buyuk Britaniya iqlim o'zgarishi bo'yicha global harakatlarni o'z zimmasiga olgan va global haroratni 1,5 darajaga kamaytirishga va'da bergan. Buyuk Britaniya shamol, quyosh va dengiz shamol energiyasi kabi qayta tiklanadigan energiya manbalarining tez o'sishiga guvoh bo'ldi. Hukumat qayta tiklanadigan energiya ishlab chiqarish bo'yicha maqsadlar qo'ydi va investitsiyalarni rag'batlantirish uchun to'lov tariflarini joriy qildi.

Buyuk Britaniya uglerod narxini qo'llab-quvvatlash mexanizmini joriy qildi, bu esa ifloslantiruvchi moddalarni chiqindilari uchun to'laydi va ularni toza texnologiyalarni qo'llashga undaydi. Hukumat uylarda, binolarda va sanoatda energiya samaradorligini oshirish, energiya sarfi va chiqindilarni kamaytirish siyosatini amalga oshirdi. Buyuk Britaniya rag'batlantirish, infratuzilmani rivojlantirish va benzin va dizel avtomobillarini bosqichma-bosqich to'xtatish orqali elektr transport vositalarini qabul qilishni rag'batlantirmoqda. Hukumat barqaror loyihalar va kompaniyalarga sarmoya kiritishni rag'batlantirib, yashil moliyani targ'ib qilmoqda. Buyuk Britaniya iqlim o'zgarishi ta'sirini bartaraf etish uchun milliy moslashish rejasini ishlab chiqdi, jumladan toshqindan himoya qilish, issiqlik to'lqinlarini yumshatish strategiyalari va qirg'oqni himoya qilish choralari rejalashtirdi.

Bunday harakatlar ma'lum darajada ilgarilagan bo'lsa-da, Buyuk Britaniya o'zining ulkan maqsadlariga erishishda, xususan, transport va sanoat chiqindilarini kamaytirishda qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Iqlim siyosatini jamoatchilik tomonidan qo'llab-quvvatlash haqida xavotirlar mavjud, ba'zilar esa aniq nolga bosqichma-bosqich o'tish haqida bahslashmoqda. Buyuk Britaniya iqlim o'zgarishini samarali hal qilish uchun xalqaro hamkorlik zarurligini ta'kidlaydi.

Buyuk Britaniya iqlim o'zgarishi bo'yicha strategiyasini ishlab chiqish va amalga oshirishda davom etmoqda. Kelajakdagi ustuvorliklarga quyidagilar kiradi:

1. Innovatsiyalar va texnologiyalar: toza texnologiyalar va qayta tiklanadigan energiya yechimlari uchun tadqiqot va ishlanmalarga sarmoya kiritish.

2. Yashil ish o'rinlari va ko'nikmalar: yashil ish o'rinlarini yaratish va ishchi kuchining kam uglerodli iqtisodiyotga o'tishini qo'llab-quvvatlash.

3. Jamoatchilikni jalb qilish: jamoatchilikni barqaror kelajakka o'tishga jalb qilish va harakatni rag'batlantirish.

Britaniyaning iqlim o'zgarishiga bo'lgan yondashuvi ushbu global muammoga qarshi kurashish majburiyatini namoyish etadi. Katta maqsadlar, innovatsion siyosatlar va doimiy jamoatchilik ishtirokining keng qamrovli strategiyasini amalga oshirish orqali Buyuk Britaniya barcha uchun barqaror kelajakka erishishda yetakchi rol o'ynashni maqsad qilgan.

Xulosa qilishimiz mumkinki, 2030 yilgacha barqaror rivojlanish va 2050 yilgacha uglerod neytralligi uchun harakat qilish va iqlim o'zgarishini oldini olishda har bir jamiyat, inson omilining o'rni juda kata ekanligini ta'kidlashimiz lozim. Bunda energiyadan oqilona foydalanish, energiya samaradorligini oshirish, atmosferaga zarar yetkazayotgan zaharli tutunlarni iloji boricha kamaytirish kabi masalalar, shuningdek, Buyuk Britaniya tajribasidan foydalanish muhim hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Oates, J., and L.A. Dodds. 'An Approach for Effective Stakeholder Engagement as an Essential Component of the Ecosystem Approach'. *ICES Journal of Marine Science* 74, no. 1 (2017): 391–97.

2. Aguiar, F.C., J. Bentz, J.M.N. Silva, A.L. Fonseca, R. Swart, F.D. Santos, and G. Penha-Lopes. 'Adaptation to Climate Change at Local Level in Europe: An Overview'. *Environmental Science and Policy* 86 (2018): 38–63.

3. Hahn, MB, C Kemp, C Ward-Waller, S Donovan, JI Schmidt, and S Bauer. 'Collaborative Climate Mitigation and Adaptation Planning with University, Community, and Municipal Partners: A Case Study in Anchorage, Alaska'. *LOCAL ENVIRONMENT* 25, no. 9 (2020): 648–65.

4. <https://www.greenpeace.org.uk/challenges/climate-change/solutions-climate-change/>